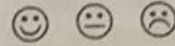

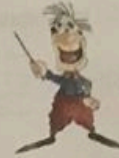
Taalbeschouwing
Splitsen in lettergrepen

2

Niet vergeten!

Let op: aai, ooi, oei en eeu kan niet gesplitst worden!

1) Splits in lettergrepen.

verfraaien

ver - fraai - en

hooivork

hooi - vork

dooien

dooi - en

draaimolen

draai - mo - len

strooien

strooi - en

vloeipapier

vloei - pa - pier

bemoeien

be - moei - en

zaaien

zaai - en

bloeien

bloei - en

weggoaien

weg - gooi - en

Taalbeschouwing
Splitsen in lettergrepen

3

1) Rangschik de woorden in de juiste kolom. Je moet ze wel splitsen in lettergrepen.

vrachtwagen - afschuwelijk - eenvoudig - onderwijzer - aandachtig -
paddenstoelen - houthakker - geheimzinnig - timmerman - gezondheid -
achtentachtig - boerderijen - aardappelen - ongelukken - verdrietig - middelen

3 lettergrepen	4 lettergrepen
vracht - wa - gen	af - schu - we - lijk
een - vou - dig	on - der - wij - zer
aan - dach - tig	pad - den - stoe - len
hout - hak - ker	ge - heim - zin - nig
tim - mer - man	acht - en - tach - tig
ge - zond - heid	boer - de - rij - en
ver - drie - tig	aard - ap - pe - len
mid - de - len	on - ge - luk - ken

Taalbeschouwing
Alfabetisch rangschikken

4

1) Rangschik de onderstaande woorden alfabetisch.
De eerste letter is altijd hetzelfde!

gezicht   gebaar   geest   generaal   gooien

gebaar - geest - generaal - gooien - gezicht

okkernoot   orde   oogst   opgave   oliebol

okkernoot - oliebol - oogst - opgave - orde

alleen   aarde   armen   antiek   anderen

aarde - alleen - anderen - antiek - armen

zodra   zoen   zeldzaam   zelden   zilveren

zelden - zeldzaam - zilveren - zodra - zoen

Taalbeschouwing
Samenstellingen

5

Niet vergeten!

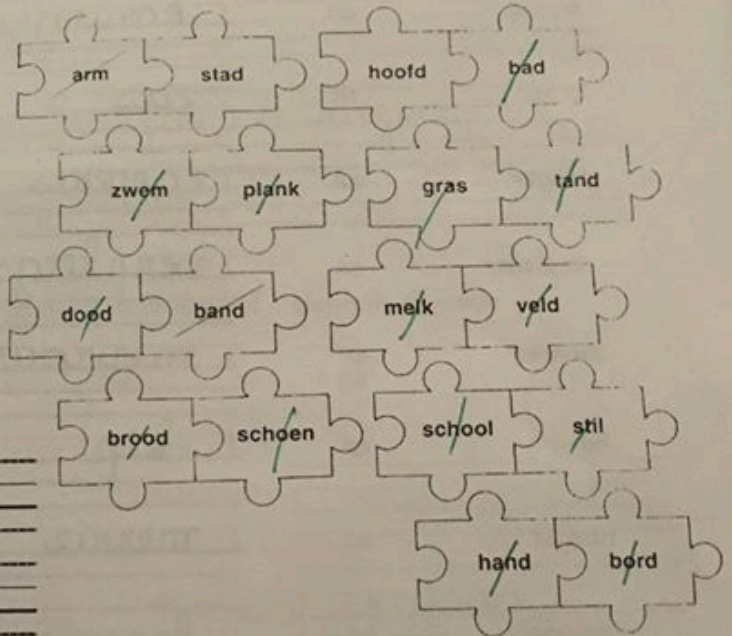
Sommige woorden bestaan uit twee of meer
bestaande woorden.

Bv. voet + bal + veld = voetbalveld.

Deze woorden noemen we **SAMENSTELLINGEN**.

1) Maak samenstellingen door de goede puzzelstukjes bij elkaar te zoeken.

armband

zwembad

handschoen

broodplank

doodstil

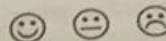
schoolbord

melktand

grasveld

hoofdstad

Taalbeschouwing
Het geslacht

6

Niet vergeten!

Voor vele persoons- en dierennamen bestaat er een mannelijk en een vrouwelijk woord.

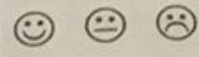
Bv. man en vrouw, jongen en meisje, kattin en kater,...

1) Geef de 'tegenhanger' van de volgende zelfstandige naamwoorden.

koning	en	koningin
broer	en	zus
zanger	en	zangeres
verpleger	en	verpleegster
meneer	en	mevrouw
haan	en	kip
hengst	en	merrie
leeuwin	en	leeuw
zoon	en	dochter
boer	en	~~boer~~ boerin
tante	en	nonkel

Taalbeschouwing
Voorvoegsels

7

1) Kies bij elk werkwoord een voorvoegsel. Zo maak je er nieuwe werkwoorden mee. Soms zijn er meerdere mogelijkheden.

op-   ver-   be-   uit-   voor-   ...

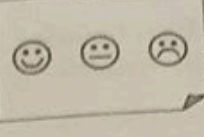
- rekenen → berekenen, afrekenen
- geven → opgeven, vergen, uitgeven, begen
- sluiten → opsluiten, besluiten, uitsluiten
- wegen → bewegen
- wijzen → verwijzen, bewijzen, uitswijzen
- vinden → uitrinden, bevinden

2) Maak nieuwe woorden met een passend voorvoegsel. Gebruik de code.

□ = ver   ▽ = be   ⇨ = ge

▽ heerst	beheerst	□ koopster	verkoopster
⇨ meenschap	gemeenschap	□ drag	verdrag
⇨ bruik	gebruik	▽ schikbaar	beschikbaar
□ koopster	verkoopster	□ standig	verstandig
⇨ bied	gebied	▽ wust	bewust

Taalbeschouwing
Synoniemen

8

Niet vergeten!

Synoniemen zijn woorden die dezelfde betekenis hebben.
Bijvoorbeeld: bang en angstig

1) In de rijen met woordjes zit telkens een indringer. Doorstreep het woord dat niet hetzelfde betekent als de andere woorden.

a) huilen - wenen - ~~schreeuwen~~ - janken - snetteren
b) hollen - rennen - spurten - sprinten - ~~stappen~~
c) afgrijselijk - ~~gemeen~~ - afzichtelijk - aartslelijk

2) Schrijf onder elke tekening twee verschillende woorden die hetzelfde betekenen.

ur

agent

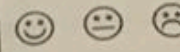
auto

toilet

politie

wagen

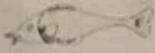
Taalbeschouwing
Hyponiemen (onderliggend begrip)

9

1) Schrijf de dieren in de juiste groep.
R- Twijfel je? Zoek het op.

pad	mug	rat	kever
arend	goudvis	torenvalk	hagedis
kikker	salamander	snoek	uil
zalm	krokodil	haas	roodborstje
wesp	adder	hond	vlieg
karper	eekhoorn	slang	

vis

zalm

karper

goudvis

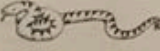
snoek

amfibie

pad

kikker

salamander

reptiel

hagedis

krokodil

adder

slang

insect

wesp

mug

kever

vlieg

zoogdier

eekhoorn

rat

haas

hond

vogel

arend

torenvalk

uil

roodborstje

Taalbeschouwing
Het zelfstandig naamwoord

10

Niet vergeten!

Woorden die zelf, op zich al iets vertellen, noemen we zelfstandige naamwoorden. Het zijn woorden waarvan je meteen weet waarover het gaat.

Je hebt vier soorten:

Persoonsnamen	Dierennamen
<u>zoon</u>	<u>slak</u>
<u>brakker</u>	<u>mier</u>
+ eigenaam: <u>Mia</u>	+ eigenaam: <u>Tito</u> = de naam van mijn kat.

Zaaknamen

pen

brienenbus

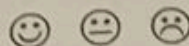
+ eigenaam:
Coca-Cola

☞ Zoals je ziet, kunnen eigennamen zowel dierennamen, persoonsnamen als zakenamen zijn. Ze worden altijd met een hoofletter geschreven.

⚠-TIP: Als je voor een woord 'de' of 'het' kan zetten, dan is het een zelfstandig naamwoord!!!!

Taalbeschouwing
Het zelfstandig naamwoord

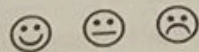
1) Zet de zelfstandige naamwoorden hierboven in de juiste kolom.

Frankrijk - moeder - koe - zakdoek - Garfield - man - geit - water - postbode -
kijken - Jan - wasmachine

Zelfstandige naamwoorden	
Dierennamen	Zaaknamen
I koe	I zakdoek
I geit	I water
I kijken	I wasmachine

Zelfstandige naamwoorden	
Persoonsnamen	Eigennamen
I moeder	I Jan D, Z of P
I man	I Garfield D, Z of P
I postbode	I Frankrijk D, Z of P

Taalbeschouwing
Het zelfstandig naamwoord

12

1) *Onderstreep in deze tekst alle zelfstandige naamwoorden.*

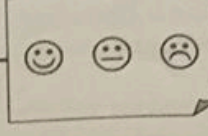
Mijn buurman is een boer. Hij houdt zowel koeien als varkens als geiten en nu wil hij ook kippen kweken. Hij bouwt daarvoor een groot kippenhok met oude planken en een dak van golfplaten. Na een week is hij klaar en kunnen de hennen beginnen met eieren leggen in ronde mandjes die hij gevlochten heeft uit riet. Elke dag rapen de boerin en haar twee dochteren en drie zonen de eieren. Ze verkopen die op de markt.

2) *Heb je ze allemaal gevonden?*

Kies nu uit dit tekstje vijf persoonsnamen, vijf dierennamen en vijf zaaknamen en zet ze in deze kolommen.

Persoonsnamen	Dierennamen	Zaaknamen
<u>boer</u>	<u>koeien</u>	<u>kippenhok</u>
<u>buurman</u>	<u>varkens</u>	<u>planken</u>
<u>boerin</u>	<u>geiten</u>	<u>dak</u>
<u>dochteren</u>	<u>kippen</u>	<u>dag</u>
<u>zonen</u>	<u>hennen</u>	<u>markt</u>

Niet vergeten!

Woordjes die iets meer vertellen over **HOE** een zelfstandig naamwoord is, noemen we bijvoeglijke naamwoorden (hoe-woordjes). Ze staan altijd voor een zelfstandig naamwoord!

Je hebt twee soorten:

1) Gewone bijvoeglijke naamwoorden:

Bv. klein, groot, dik, mooi, indrukwekkend, ...

Let op: 'mijn', 'haar', ... zijn geen bijvoeglijke naamwoorden. Ze vertellen niet hoe iets is!!!

2) Stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden:

Bv. katoenen, wollen, gouden, ...

Dit zijn bijvoeglijke naamwoorden die vertellen waaruit, uit welke stof, iets gemaakt is.

1) Omcirkel de zelfstandige naamwoorden.

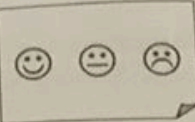
Onderstreep de gewone bijvoeglijke naamwoorden 1 keer, de stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden twee keer.

Het gouden horloge is weggeborgen in een klein houten doosje.

Op een warme dag hou ik ervan om in een luie stoel te zitten.

Mijn grote broer maakt prachtige tekeningen.

Van die sappige aardbeien maakt papa lekkere jam.

Niet vergeten!

Wie?
ZENDER

Wat?
BOODSCHAP

Aan wie?
ONTVANGER

Iemand die een boodschap zendt, is een spreker of een schrijver.
Iemand die een boodschap ontvangt, is een luisteraar of lezer.
De boodschap is wat verstuurd wordt.

1) Lees de uitspraken en vul dan het schema in.

1. Voor mij eentje met mayonaise alstublieft.
2. Wil de laatste de klasdeur sluiten?
3. Had u het graag kort of liever wat langer?
4. Mag ik uw rijbewijs en identiteitskaart zien?
5. Een spaghetti en een cola, dat is 12 euro, mevrouw.

Wie zegt het?
spreker/zender

Tegen wie?
luisteraar/ontvanger

1. I een klant
2. I leerkracht
3. I kapper
4. I politie
5. I ober

1. I uitbater van een futur
2. I de klas
3. I klant
4. I bestuurder
5. I klant

Er zijn meerdere oplossingen mogelijk.

1) Is het antwoord gepast? Omcirkel dan 'ja'. Als het antwoord niet gepast is, omcirkel dan 'nee' en schrijf dan zelf een goed antwoord.

1. 'Heb jij dat blikje op de grond gegooid?'

'Wat moest ik er anders mee doen?'

ja - nee

Ja, ik heb er spijt van.

2. 'Was het leuk tijdens je dansles?'

'Bemoei je met je eigen zaken!'

ja - nee

Nee, ik vond het niet zo leuk.

3. 'Kun je niet wat beter uitkijken?'

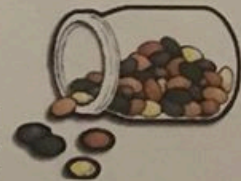
'Sorry, ik had je niet gezien!'

ja - nee

2) Wat is de verborgen boodschap die je als ontvanger moet ontdekken?
Wat is de echte boodschap van de zender?

Zit er nog een snoepje in de zak?

Hij of zij wil graag een snoepje.

Jari, de vuilnisemmer is voll!

De zender wil dat Jari de vuilnisemmer leegt.

Lore, de computer staat nog steeds aan.

De zender wil dat Lore de computer uitzet.